Tisztelt Hölgyek és Urak, Kedves Művészek és Művészetkedvelők!

Ötszáz esztendő telt el azóta, hogy a mohácsi síkon a magyar nemzet és a keresztény Európa sorsa megpecsételődött. 1526 nem csupán egy katonai vereség dátuma, hanem a magyar lélek egyik legnagyobb próbatétele: a **Szakrális Végvár** megszületésének pillanata. Ma, 2026. október 1-jén a Józsa Judit Galériában azért gyűltünk össze, hogy tanúi legyünk egy csodának: annak a kifogyhatatlan életerőnek, amely a tragédiából is képes volt újjáépíteni a hazát. Ez a **„KERESZT ÉS KARD" – MOHÁCS 500** című Kárpát-medencei összművészeti kiállítás nem a gyászról, hanem a megmaradás művészetéről szól.

A Kárpát-medence minden szegletéből – az Anyaországból, Erdélyből, a Felvidékről és a Délvidékről – érkező **34 alkotóművészünk** az összművészet erejével mutatja meg, hogyan válik a történelmi trauma anyaggá, fénnyé, formává és imádsággá.

Szeretném Önöknek bemutatni a tárlat anyagát, amely négy nagy gondolati téma köré csoportosul, s amelyeken belül a különböző művészeti ágak – a festészet, a grafika, a textil és a zománcművészet, a kerámia és a tárgyalkotó népművészet – egyedi kifejezőeszközei lépnek egymással és a múlttal párbeszédbe.

I. TÉMA: A dráma, a kiontott hősi vér és a történelmi emlékezet

A mohácsi csatatér valósága, a fegyverek zaja, az elhullatott vér és a nemzet három részre szakadásának fájdalma elevenedik meg ebben az első egységben. Alkotóink a festészet, a grafika, a kerámia és az ötvösművészet sötét, drámai tónusain keresztül vezetnek el minket a kollektív trauma feldolgozásáig.

A festmtények és grafikák közül itt emelem ki:

Molnár János festő- és grafikusművész *Mohács 1526 c. festménye*: vertikális szerkezetű alkotás, ahol felül a halál és pusztulás jelképeként egy absztrakt emberi arc rémült szemei világítanak. Alatta a haza fegyveres védelmében tulajdon életét nem kímélő magyar vitézek csoportja látható, miközben a fentről lefolyó fekete gyász alul találkozik a hazáért elhullajtott vér vörösével.

Ballonyi Pál Margit festőművész *Vér és gyász* c. olajfestményén a vörös vérszín és a fekete dominanciája a drámai eseményeket tükrözi. A központi elemként megjelenő kereszt markolatú kardot kemény fémpántok és a riadalom szorító abroncsa veszi körül, miközben a háttérben intenzíven rajzolódik ki a török zászló vörös félholdja.

Ballonyi Vigh Nóra grafikus *A nemzet fája* c. alkotásán az ország három részre szakadását jelképezve az 1526-os évszám három helyen, vastag fekete számokkal jelenik meg. Az akril alapú, egymásba folyó színek – az alsó vörösek (föld és vér), a középső lila (spirituális megértés) és a felső zöldes-sárgás tónusok (napsütés) – felett a nemzet fája áll, melynek gyökerei a hősök sírjaiig nyúlnak.

Lipcsey Judit festőművész *Széthúzás I., II., III.* c. tripticjonján a fekete erővonalakkal és ütköző formákkal ábrázolja a csata mozgalmasságát és a belső széthúzás eredményét, a részekre bomlást. A vörös és fekete színek a vérontást és a gyászt idézik, a diófapáccal festett részek apró formái az egyének pusztulását mutatják, akikre stilizált kopjafaformákkal emlékezik.

Balázs István építész *Mohács 500* c. vegyes technikával, merített papírra készült alkotásán a csillagtalan éjszakai égbolt alatt, kietlen, behavazott mezőn a földbe szúrt, feketére rozsdásodott kardok láthatók keresztként, sírjelként. Az előtérben egy nagy, vörös kard hegye dominál, miközben az 1526–2026-os évszámokat a MOHÁCS felirat magyarázza meg.

A zománcművészeti alkotások közül itt említem ki:

Magyarné Manga Anett zománcműves *Mohács 500* c. művét, amely öt részből álló, vaslemezre készült iszapzománc-sorozat, stációkként követi végig a történéseket (1526: csata – bukás – halál – emlékezet: 2026). Id. Dorffmaister és Kolbe csataképeinek motívumait idézi fel, fehér-fekete-vörös színvilággal utalva a harc drámaiságára.

A dráma, a kiontott hősi vér és a történelmi emlékezet a kerámia műfajában is megjelenik:

Gonda István fazekas, keramikus *A magyar hősök tiszteletére* c. mázas, rátétes díszedényén a magyar és török lovas drámai, hősies összecsapása elevenedik meg, kiegészülve a kettős kereszt, a szablya és a szerencsétlen sorsú II. Lajos király címerének motívumaival. Mesterremek!

A saját, alkotásom (Józsa Judit kerámiaszobrász) *„Vert hadunk csonthalmain…”* c. nagyméretű domborművem samottos fehéragyagból készült, mázas kerámia alkotás, amely a mohácsi tragédia fizikai valóságát, a hősök csontjainak és áldozatának súlyát zárja örök, méltóságteljes formába.

II. TÉMA: A Kereszt, az Ige és az Istenbe vetett hit megtartó ereje

„Vér és Ige” – mondanivalóját hirdeti a tárlatban több alkotás is. Mert a fizikai fegyverek mellett a lelki fegyverzet, a kereszténység pajzsa volt az, ami miatt az ötszáz éves pusztulás nem jelentette a nemzet halálát. Ebben a témában a szakrális jelképek nemcsak festményeken, hanem kerámia alkotásokon keresztül és finom írott tojásokon ragyognak fel.

Ez utóbbit **Fekete Ildikó tojásfestő, a Népművészet ifjú mestere *A hit, mint örökség* c.** alkotásában fedezhetjük fel. Írott tyúktojásokból álló kollekciójában a hagyományos hímes technikák páratlan finomságával és precizitásával mutatja meg azt, hogy a kereszt jelképei a legkisebb formában is megőrzött közösségi örökségek.

Tűzzománc, Festészet és Népművészet

Az Istenbe vetett hit megtartó ereje talán a legmegrendítőbben **Hervai Katalin grafikusművész *MOHÁCS ’26* című** magas színvonalú tusrajzán látható, hisz e rajz az áldozat magasztosságát hirdeti. Az alsó térrész hármas tagolása a szétszakítottságot fejezi ki, amely a felső képtérben a Szentháromságra utaló három szentéllyé és Krisztus keresztjévé nemesedik.

Stekly Zsuzsa tűzzománc művész *A kereszt megdicsőülése* c. alkotásán pedig a kereszt valóban megdicsőül. Vörösrézlemezre készített, finom rekeszzománc alkotás, amely arra a történelmi tényre és gesztusra reflektál, hogy a mohácsi dzsámiból katolikus templom lett, de nem vettük le róla a török félholdat, hanem fölébe helyeztük a keresztet. Ez az igazi győzelem!

Nemcsics Ákos festőművész *Erős alapokon* c. asszamblázs alkotása elementáris erővel hat. Faalapra szerelt fém alkotás, ahol az építőiparban használatos, rendkívül erős rögzítőeszköz, a hilti szalag formálja meg a Szent Koronát, jelezve a magyarság kitartását, míg a tetején lévő felnagyított kereszt az egyház megtartó erejét szimbolizálja.

Mikóczy Dénes festőművész *Mindenek felett c. a*krilfestményén a tragédián túlmutató Kereszt jelenik meg központi valóságként. Rámutat, hogy a Krisztus egyházába és a Keresztbe vetett hitünk csodával határos módon mentette meg a nemzetet a teljes pusztulástól.

Kerámiaművészet és Fazekasság területén pedig M. Kiss Katalin keramikus *„Isten fegyverzete" – Ef 6, 13-17* c. kompozíciója: samottos agyagból, mázalatti festéssel készült izgalmas és lélekemelő alkotás. Az isteni üzeneteket közvetítő kerámialevelek az efezusi levél igéivel fonódnak össze, hirdetve, hogy a véres csaták után mindig a lelki fegyverzet és az Ige állította talpra a nemzetet.

Édesapám, id. Józsa János korondi fazekasmester, a Népművészet mestere *Magyar Hiszekegy* c. mázalatti festéssel készült majolika dísztálján, a nemzeti és keresztény identitásunk alapkövét, a hitvallást formálja maradandó esztétikai élménnyé.

Fazekas Ferenc fazekasmester, a Népművészet mestere, *Mohácsi rekviem* c. alkotása a híres nádudvari fekete kerámia technikájával készült gyertyamártogató edény, amely sötét, füstös tónusaival és nemes egyszerűségével a gyász, a csend és a megemlékezés liturgikus kellékévé lényegült e tárlatban.

III. TÉMA: Az Életfa, a feltámadás és a jövő reménysége

A pusztulás helyén új élet sarjad. Ahogy a letarolt fa gyökereiből új hajtások törnek elő, úgy mutatják meg művészeink a textil, a finom fonalak, a digitális technika és a modern festészet segítségével a tragédiából fakadó spirituális újjászületést.

Zománcművészet, Festészet és Digitális Grafika

Vanya Melinda zománcműves *500 év – A hit ereje* c. alkotása vaslemezre álmodott festőzománc keresztje nem véletlenül áll a kiállítás fókuszpontjában. A kompozícióban Magyarország térképén Mohácsnál Szulejmán szablyája sebet ejt, a Duna és a Szent Korona vérben úszik. Kopjafák emlékeztetnek a hőseinkre, és a vértengerből gyökerek erednek, s a sárközi főkötőminta alapján életfa sarjad, miközben a galambok a békét hirdetik a Boldogasszony kék színe pedig az éltető reményt Mária népének ebben a remek kereszt alakú elrendezésben. Itt szeretném megjegyezni, hogy Vanya Melinda (az itt kiállító Guzorán Anna tanítványa, akinek Stekly Zsuzsa volt a mestere) most már másodjára vesz a pályázatainkon,

szemmel látható a technikai fejlődés mellett, a szellemi is. Szívből gratulálok a mesternek és tanítványnak egyaránt!

Jakobi Anna Mária festőművész *Voltunk, vagyunk, leszünk* c. festményén a fekete madárszörnyként támadó ellenség és a fejfák között egy halcsontváz képében jelenik meg a megtámadott kereszténység. Ám annak közepéből az élet buborékai között tulipán nő ki, a termékenység és a csodás megmaradás jeleként.

Nagy Erika festőművész *Amikor leáldozott a nap* c. olajképe az ütközet utáni csatateret ábrázolja a megáradt Csele-patakkal. A földre hulló magyar zászló a vesztett csata jelképe, de a naplemente főnixmadár-színei az újjászületésre, a növekvő hold és a tájból kiemelkedő fehér alak a modern magyar zászlóval a feltámadásra utalnak.

Zilahi Nono grafikusművész *Lélekkel a hazáért* c. digitális kollázsa a történelem egymásra rakódó rétegeit jeleníti meg. A földön egymásba fonódó emberalakok felett magasba emelkedik egy megtépázott, Árpád-sávos és kettős keresztes zászló, hirdetve a fizikai áldozat és a szellemi erő egységét.

Textilművészet és Kerámia

Petrás Alina keramikus *„Magyar megmaradás”* c. mázazott, lüszterezett, samottos kerámiadombormű triptichonja három részes, a *Csodaszarvas*, az *Életfa* és a *Magyarok védelmezői* témákat dolgozza fel, a megmaradásunk ősi misztériumát szimbolizálva. A csodaszarvas népe Életfája örökké él, mert a segítői az égben lakoznak, ők az Őrzőangyalaink.

Csomák Lászlóné textilszobrász *Örökségünk* c. selyem, len, géz, kő és őrölt gránit különleges ötvözete. A mű a ködbe vesző Mohácsot idézi, de a kompozícióban megjelenő misztikus híd összeköti a múltat a jövővel, s a fényben a felsejlő kereszt a nemzeti megmaradás reményét jelképezi.

Orient Enikő textilművész *Fejfák és csillagok* c. alkotása festett len, arany és ezüst szál farostlemezen. Három függőleges osztása a három részre szakadt hazára utal, apró vonalhálójának kereszteződéseiben pedig kis keresztek alakulnak ki: a harcmező aranyló sírkeresztjei és az égbolt fénylő csillagai.

IV. TÉMA: Az Őrzők, a legendák és a kulturális folytonosság

Szeretném hangsúlyozni, hogy a megmaradás nem csupán elvont fogalom, hanem élő, tárgyi kultúra, mely megjelenik a népművészetünkben. Ide tartoznak azok a helyi legendák is, amelyek generációkon át fenntartották a nemzeti önbecsülést.

Fafaragás, Bútorfestés és Viseletkészítés

Smídt Róbert felvidéki magyar fafaragó *Mohács 1526* c. tölgyfából faragott magas színvonalú domborművén rendkívül mozgalmas és drámai kompozícióban, magas színvonalban jeleníti meg a csata sorsfordító pillanatait és II. Lajos király holttestének megtalálását a Csele-pataknál.

Ament Éva bútorfestő és alkotótársai művei a gogánváraljai kazettásmennyezet (1508–1520) rekonstrukciós kazettái (15 db, tempera, rétegelt falemez). A Bethlen Miklós által megrendelt mennyezet töredékes elemeit egészítették ki stílushűen, bizonyítva tárgyi örökségünk folytonosságát. Ez a tárgyegyüttes még a csata előtti időkben készült, hordozza a szépség, a harmónia, és a keresztény hit erejét. Sajnos a történelem vihara, a török hódoltság ideje is, számos ilyen csodát törölt el a föld színéről.

A kulturális folytonosság legékesebb példája a népviseletünk, amit **Berzeviczy-Fehér Jánosné hímző és viseletkészítő *Hollókői viselet*-**én is láthatunk. Fehér pamutvászonból, kékfestőből és kézi csipkéből készült palóc népviselet, amely a mindennapok és az ünnepek tiszta magyar eleganciáját, a viseletben megőrzött nemzeti méltóságot hordozza.

A legendák világát idézi meg:

Kaippel Emília festőművész *Busók és törökök* c. festménye a sokác legendát idézi meg: a monda szerint az ijesztő maszkokba öltözött őslakosok éktelen zajt csapva futamították meg a török hódítókat. A busójárás népszokásának erre a legendájára utal a festmény groteszk ábrázolása.

Ragány Adrienn Bernadett zománcműves *Busók* c. alkotása vaslemezre, ipari zománccal készült. Különlegessége a busók álarcain és szarvain látható plasztikus elemekben rejlik, amelyek által szinte megelevenednek Mohács városának mitikus őrzői.

Keresztes Zsuzsa rongyképész *Kard és kereszt* c. műve farostlemezre, üvegre és textilmaradékokra épülő alkotás, amely a textildarabok textúrájával mutatja be az égő csatateret, amelyből a felemelkedő remény a kék égbe fúródik.

Hári Ágnes festőművész *Szabadság világa* c. kartonra álmodott vegyes technikájú képén, a töredezett formák bezártságából a világosabb részek kifelé, a remény és a szabadság gondolata felé nyitnak.

Guzorán Anna iparművész *Emlékezet* c. alkotása vaslemezre készült. Letisztult, szilárd és örök érvényű mementó, amely a tűzben nyert színek csalhatatlanságával hajt fejet a magyar történelem hőseinek emlékezete előtt.

Molnár Imre délvidéki magyar grafikusművész *Hűséggel a hazáért – Mohács 500* c. grafikája komor hangulatú tusrajz, ahol a címbéli hűség az elesettek kötődését és az élők emlékezési kötelezettségét jelenti, összekötve a fegyvert a hittel. Molnár Imre remekműve méltó mementója 1526-nak és 2026-nak is.

Az égi szféra őrzői elevenednek meg Petrás Mária keramikusművész Őrzőangyalaiban. Samottos kerámia domborművek, amelyek tiszta alakjai transzcendens védelmet sugároznak, és fizikai mivoltukban is hirdetik a bennünket vigyázóhatalmas égi pártfogók jelenlétét.

A földi őrzők feladata, azaz a mi, ma élő magyarok feladata pedig az, hogy megkondítsuk a Lélekharangot. Ezt megtehetjük a kiállításon ifj. Józsa János korondi fazekasmester *Lélekharangok* c. kompozíciójával. A monumentális, régi szekérrúd alkotta

talapzaton, a zöld mázas, áttört, vésett egymásba fűzött 7 kerámiacsengő, szimbolikus hangjával megkondítja az ötszáz éves emlékezet lélekharangját.

Tisztelt Közönség!
Amikor végigtekintünk ezen a páratlan összművészeti gazdagságon – a zománc fényén, a kerámia méltóságán, a fa, a textil és a papír textúráján, a festmények és grafikák drámai erején –, látjuk, hogy a magyar megmaradás nálunk nem csupán túlélés, hanem valóban **művészet**. Képesség arra, hogy a hit pajzsával és a lélek erejével ötszáz év után is emelt fővel valljuk: **Lélekkel a Hazáért!**
Kiállító művészeinknek köszönhetően a kurátori koncepcióm beteljesült, mert e tárlat valóban közös emlékezetünk bástyája és nemzeti önbecsülésünk forrása lett. Szívből kívánom, hogy a Jóisten adjon mindannyiunknak sok erőt és erős hitet a továbbiakban is!

Ezzel a gondolattal a „KERESZT ÉS KARD" – MOHÁCS 500 kiállítást ezennel ünnepélyesen megnyitom!

Isten áldja Önöket! Isten áldja Nemzetünket!
Köszönöm a megtisztelő figyelmet!

Józsa Judit
kerámiaszobrász, művészettörténész
a tárlat kurátora

(Elhangzott a Józsa Judit Galériában, 2026. október 1., 18 órakor, a „KERESZT ÉS KARD" – MOHÁCS 500 című Kárpát-medencei összművészeti kiállítás megnyitóünnepségén.)